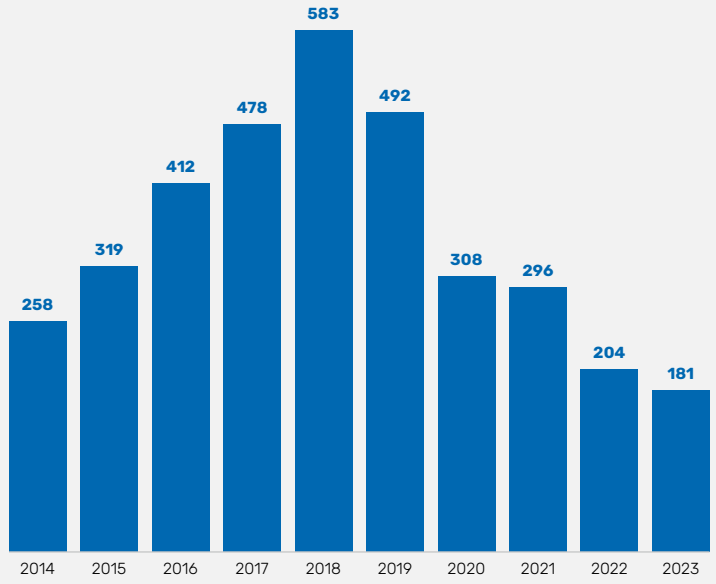
2. Mensensmokkel

Inbreuken inzake mensensmokkel (gegevens van de politie)

Geregistreerde inbreuken inzake mensensmokkel 2014-2023

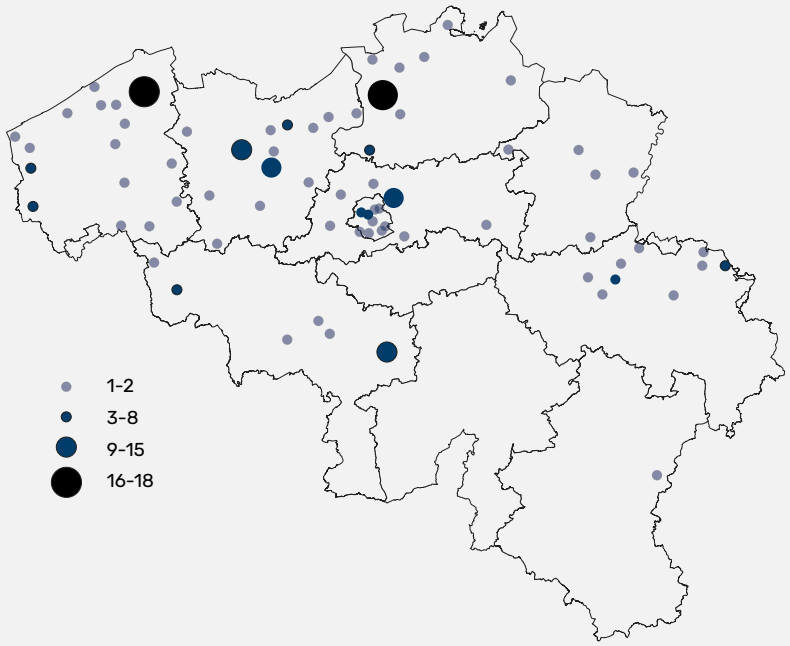
In 2023:

- Werden er 181 inbreuken inzake mensensmokkel vastgesteld door de politiediensten. Een daling met 11% ten opzichte van het jaar voordien en het laagste aantal in de afgelopen tien jaar.

In 2023:

- Gebeurden 7 op de 10 vaststellingen in het Vlaamse Gewest. De inbreuken werden voornamelijk vastgesteld in de provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Antwerpen. Die inbreuken vallen hoofdzakelijk te herleiden tot provinciehoofdsteden zoals Gent (13), Antwerpen (18) en Brugge (16). Er werden in de gemeente Wetteren en op de site van de luchthaven in Zaventem telkens 13 inbreuken geregistreerd.
- In het Waalse Gewest en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden er respectievelijk 33 (18%) en 17 feiten (9%) geregistreerd.

Geregistreerde inbreuken inzake mensensmokkel 2023

Provincie en Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Aantal inbreuken
Oost-Vlaanderen	41
West-Vlaanderen	39
Antwerpen	27
Vlaams-Brabant	19
Henegouwen	18
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	17
Luik	14
Limburg	5
Luxemburg	1
Waals-Brabant	0
Namen	0
Totaal	**181**

Bron: Algemene Nationale Gegevensbank, Politie

Strafzaken voor mensensmokkel bij de parketten

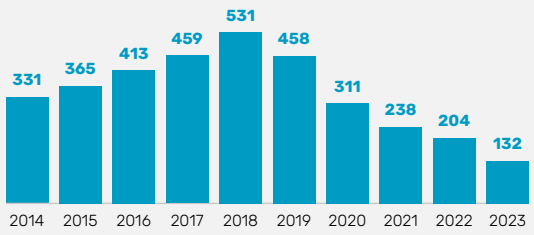
Methodologische opmerkingen

In het ressort van Bergen worden er sinds 2019 opmerkelijk veel strafzaken inzake mensensmokkel geregistreerd. In 2023 werden er in het ressort van Bergen zelfs meer strafzaken geopend (96) dan in het ressort van Gent (69) dat de provincies Oost- en West-Vlaanderen omvat. Deze situatie is eens zo opvallend gelet op het lage aantal (18) door de politie geregistreerde inbreuken in de provincie Henegouwen.

Belangrijke informatie om deze tendens te contextualiseren:

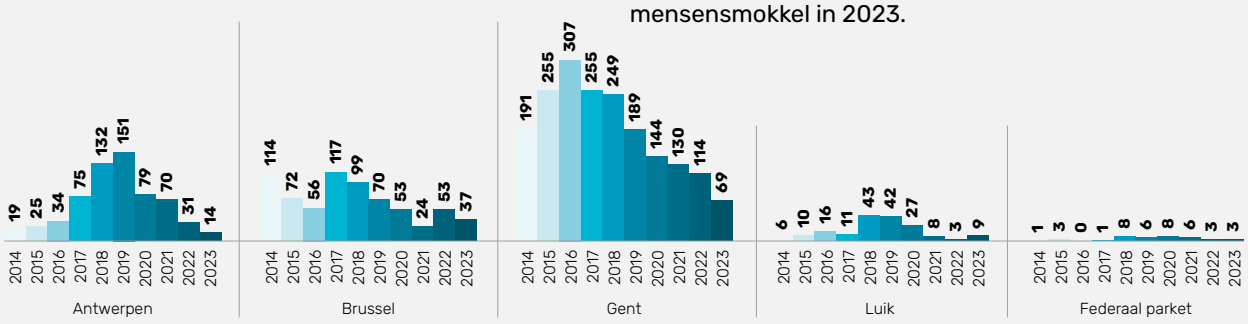
- Het parket kan op eigen initiatief nieuwe strafzaken openen. Dat kan naar aanleiding van een pv opgesteld door de politie, maar ook indien de douanediensten vaststellingen doen (bijvoorbeeld op de luchthaven in Charleroi).
- In recente jaren wordt er alsmaar vaker nautisch materiaal, met het oog op de oversteek richting het Verenigd Koninkrijk, aangetroffen in de brede omgeving van Doornik.
- Tot slot werden er meerdere strafzaken foutief onder de noemer "mensensmokkel" gecodeerd, terwijl het schijnhuwelijken betrof. Het parket deelde mee deze fout recht te zullen zetten, maar de exacte omvang van de fout zal pas bij een volgende data-extractie vastgesteld kunnen worden.

Om eventuele evoluties in het aantal strafzaken rond mensensmokkel bij de parketten doorheen de tijd na te kunnen gaan, werden uit methodologische voorzichtigheid de strafzaken in het ressort Bergen uit de onderstaande analyses uitgesloten vanwege de bovenvermelde codeerfout.

In 2023:

- Zijn er 132 strafzaken bij de correctionele parketten binnengekomen wegens mensensmokkel, een daling met zo'n 35% tegenover 2022 en een voortzetting van de dalende trend sinds 2019.
- Voor de volledigheid dient er te worden gewezen op het feit dat ook het Antwerpse en het Henegouwse arbeidsauditoraat allebei 1 strafzaak openden rond mensensmokkel in 2023.

- De daling ten opzichte van 2022 manifesteert zich met name in Antwerpen, Gent en Brussel.
- In de rechtsgebieden van Antwerpen, Gent en Luik valt de stijgende en vervolgens dalende trend het best waar te nemen: een gestage groei vanaf 2013 bereikt een piek in de periode 2017-2019 en daalt vervolgens opnieuw.

Mensensmokkel:

- Art. 77*bis*, 77*ter*, 77*quater* en 77*quinquies* van de verblijfswet;
- Code 55G.

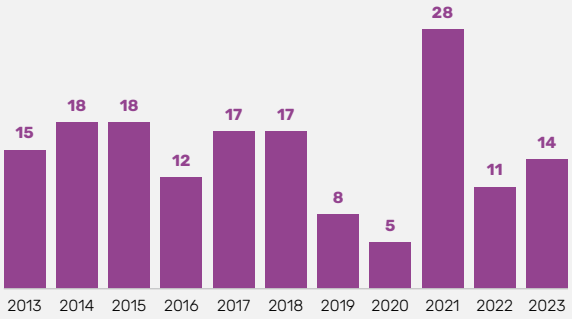
Ressort: omschrijving van de territoriale bevoegdheid van een jurisdictie. België is verdeeld in vijf grote gerechtelijke ressorten met telkens een hof van beroep. Elk hof van beroep is bevoegd voor verschillende gerechtelijke arrondissementen.

- Antwerpen → Antwerpen en Limburg
- Brussel → Brussel (Brussel en Halle-Vilvoorde), Leuven en Waals-Brabant
- Gent → West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen
- Luik → Luik, Eupen, Namen en Luxemburg
- Bergen → Henegouwen

Bron: Gegevensbank van het College van procureurs-generaal

Nieuw opgestarte begeleidingen van slachtoffers van mensensmokkel door de gespecialiseerde centra

Aantal opgestarte begeleidingen slachtoffers mensensmokkel 2013-2023

In 2023 zijn er **14 slachtoffers** van een verzwaarde vorm van mensensmokkel in een begeleidingstraject gestapt bij een van de drie gespecialiseerde centra.

Profiel van nieuw opgestarte begeleidingen slachtoffers mensensmokkel 2023

Nationaliteit	Vrouwen		Mannen		Totaal
	<18	≥18	<18	≥18	
Afghanistan			2	3	5
Noord-Macedonië		1		2	3
Irak				2	2
Iran		1			1
Jemen				1	1
Mauritius				1	1
Montenegro		1			1
Totaal	**0**	**3**	**2**	**9**	**14**

- In 9 van de 14 gevallen betrof het **meerderjarige mannen**, al werd er ook een begeleiding opgestart voor **2 minderjarigen**.
- Onder de slachtoffers waren er 5 Afghanen en 3 Noord-Macedoniërs.
- 4 van deze slachtoffers werden ook seksueel uitgebuit.

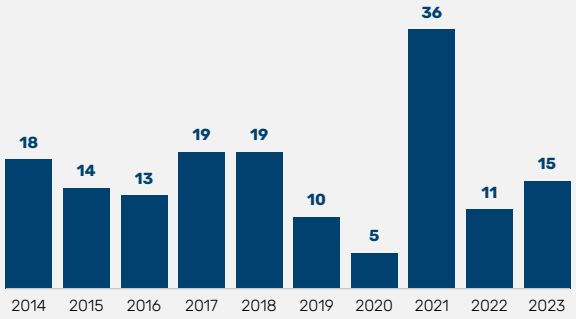
Bron: Payoke, PAG-ASA en Sürya via MyEldo

Slachtoffers van een verzwaarde vorm van mensensmokkel die in de procedure zijn gestapt

Net als de slachtoffers van mensenhandel kunnen ook de slachtoffers van een verzwaarde vorm van mensensmokkel aanspraak maken op het slachtofferstatuut. Deze verzwaarde vormen van mensensmokkel worden omschreven in artikel 77*quater* 1° tot 5° van de verblijfswet van 15 december 1980 en zijn van toepassing indien:

- Het misdrijf gepleegd is ten aanzien van een minderjarige;
- Er misbruik werd gemaakt van de bijzonder kwetsbare situatie waarin de betrokkene verkeert, waardoor het slachtoffer geen andere echte en aanvaardbare keuze had dan zich te laten misbruiken;
- Er gebruik werd gemaakt van geweld, dwang, bedreigingen of bedrog;
- Het leven van het slachtoffer in gevaar is gebracht, hetzij opzettelijk of door grove nalatigheid;
- Het misdrijf de oorzaak is van een blijvend fysiek of psychisch letsel.

Aantal slachtoffers mensensmokkel met verzwarende omstandigheden die in de procedure zijn gestapt

In 2023 waren er **15 slachtoffers van mensensmokkel** met verzwarende omstandigheden voor wie DVZ een eerste verblijfsaanvraag had ontvangen. Dat is een daling tegenover 2021, maar ligt in lijn met de grootteorde van 2022 en de jaren 2014-2019.

Onder deze slachtoffers waren er:

- 12 mannen en 3 vrouwen.
- 5 personen met de Afghaanse nationaliteit, 3 Noord-Macedoniërs en 7 slachtoffers met een andere nationaliteit.
- De meeste slachtoffers waren 31 jaar of ouder (7) of tussen de 18-25 jaar (6). Er werd ook een minderjarig slachtoffer geregistreerd.

Slachtoffers mensensmokkel onder verzwarende omstandigheden die in de procedure zijn gestapt naar leeftijd en geslacht

	0-17	18-25	26-30	31 jaar en +	Totaal	Mannen	Vrouwen
2013	1	3	5	4	13	11	2
2014	5	3	3	7	18	9	9
2015	5	2	4	3	14	7	7
2016	2	6	1	4	13	8	5
2017	4	6	5	4	19	13	6
2018	8	5	4	2	19	12	7
2019	3	2	3	2	10	6	4
2020	0	3	1	1	5	2	3
2021	0	20	7	9	36	31	5
2022	5	3	1	2	11	9	2
2023	1	6	1	7	15	12	3

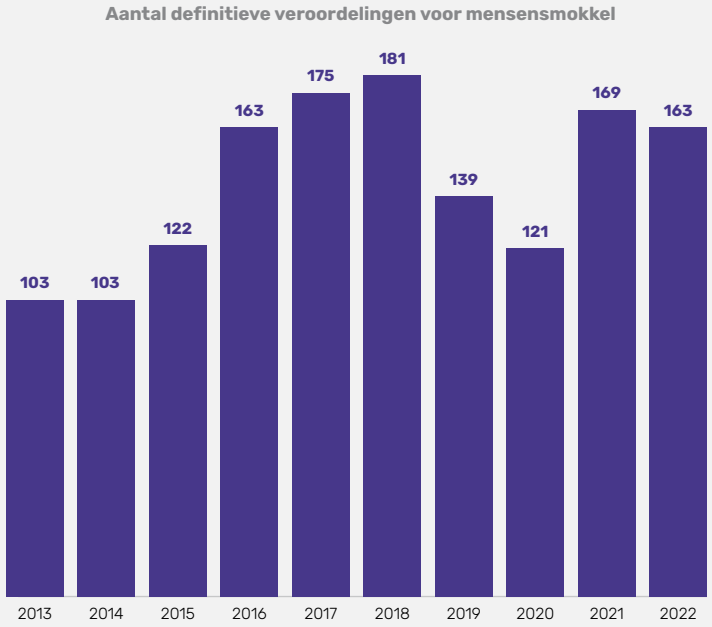
Opmerking: De Dienst Vreemdelingenzaken wenst bepaalde informatie niet vrij te geven om de identificatie van de betrokkenen uit te sluiten.

Bron: DVZ

Definitieve veroordelingen voor mensensmokkel

In 2022 werden er 163 definitieve veroordelingen wegens mensensmokkel uitgesproken, een gelijkaardig aantal als in het jaar voordien en tijdens de periode 2016-2018.

Aangezien een veroordeling mogelijk uit meerdere strafbeslissingen (bijvoorbeeld een boete, gevangenisstraf, ...) bestaat, ligt het totale aantal straffen hoger dan het totale aantal veroordelingen.

Hoofdstraffen en bijkomende straffen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Gevangenisstraf	**96**	**100**	**120**	**154**	**174**	**176**	**128**	**118**	**161**	**154**
Zonder uitstel	45	59	60	56	123	113	85	71	87	72
Met uitstel (volledig of gedeeltelijk)	51	41	60	98	51	63	43	47	74	82
Boete	**94**	**100**	**117**	**158**	**172**	**177**	**132**	**120**	**164**	**159**
Zonder uitstel	64	69	57	71	102	110	87	56	88	78
Met uitstel (volledig of gedeeltelijk)	30	31	60	87	70	67	45	64	76	81
Verbeurdverklaring	**64**	**55**	**76**	**76**	**101**	**110**	**88**	**77**	**111**	**127**
Ontzetting uit de rechten (art. 31 van het Strafwetboek)	**79**	**75**	**89**	**120**	**130**	**135**	**90**	**97**	**137**	**149**
Werkstraf	**4**	**1**	**1**	**4**	**1**	**5**	**8**	**2**	**4**	**7**
Andere	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**4**	**8**	**2**	**5**	**2**
Totaal	**338**	**332**	**403**	**513**	**578**	**607**	**454**	**416**	**582**	**598**

In 2022 werd er over 598 straffen beslist.

- Zo werd er 154 keer een gevangenisstraf uitgesproken, waarvan 82 keer met uitstel.
- Er waren ook 159 veroordelingen tot boetes, waarvan 81 keer met uitstel.
- In 149 gevallen werd de veroordeelde ontzet uit de burgerlijke rechten.
- In 127 gevallen was er sprake van een verbeurdverklaring.
- Andere soorten straffen kwamen maar sporadisch voor.

Bron: Dienst voor het Strafrechtelijk beleid, FOD Justitie

Methodologische opmerkingen

- De gerapporteerde cijfers hebben betrekking op het aantal definitieve veroordelingen, waartegen er dus geen beroep meer kan worden aangetekend.
- Een aantal dossiers wordt met enkele maanden vertraging in de databank ingevoerd. Daarom zijn de gegevens voor 2023 nog niet beschikbaar.
- Deze gegevens stemmen overeen met de situatie zoals die op 23 juli 2024 is vastgesteld.
- De Dienst voor het Strafrechtelijk beleid stelde tijdens het verzamelen van de opgevraagde cijfergegevens meerdere mogelijke onbetrouwbaarheden vast op het niveau van het strafregister. Bijgevolg dienen deze gegevens met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. De Dienst voor het Strafrechtelijk beleid meldde dat nader te zullen onderzoeken en de gegevens – indien nodig en mogelijk – nog te corrigeren.

Bron: Dienst voor het Strafrechtelijk beleid, FOD Justitie